

تحلیل محتوای کمی و کیفی بیانات مقام معظم رهبری

در دیدار دست‌اندرکاران حج

اردیبهشت ماه ۱۴۰۴

تحلیل محتوای کمی و کیفی بیانات مقام معظم رهبری

در دیدار دست‌اندرکاران حج

معاونت پـــژوهش و برنامه‌ریـــزی
دفتـــــر مطـــالعات و تحـــقیـــقات
اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۴

الف– مقدمه

امام خامنه‌ای مدظله العالی در دیدار دست‌اندرکاران حج در آستانه‌ی برگزاری کنگره عظیم حج ابراهیمی، با رویکردی چندوجهی به تحلیل فریضه حج پرداختند، ایشان ضمن تبریک به حجاج و خدمتگزاران و اشاره به حادثه تلخ بندرعباس، بر اهمیت درک عمیق ماهیت حج تأکید نمودند. معظم له، حج را فراتر از یک عمل زیارتی صرف، به عنوان یک سازوکار الهی برای اداره بشریت معرفی نموده و با استناد به آیات قرآنی، بر شمول جهانی آن تأکید نمودند. وی با تفکیک ساختار سیاسی ظاهری حج (تجمع عظیم مسلمانان) از محتوای عمیقاً عبادی آن، به تحلیل نمادین اعمال حج پرداخته و هر یک را واجد دروسی برای زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها، از جمله **توحیدگرایی**، تلاش مستمر، ایثار و مبارزه با نفس اماره و استکبار جهانی (نماد شیطان) می‌داند.

مقام معظم رهبری در این دیدار بر بُعد اجتماعی و سیاسی حج با تأکید ویژه بر مفهوم اتحاد امت اسلامی به عنوان بارزترین منفعت این اجتماع عظیم اشارهو فرمودند: همبستگی مسلمانان می‌تواند راهگشای بسیاری از چالش‌های جهان اسلام شود و زمینه‌ساز امنیت و پیشرفت گردد. وی ضمن یادآوری نقش مؤثر دولت‌های اسلامی، علما و روشنفکران در تبیین حقیقت حج، از حجاج می‌خواهد با استعانت از خداوند در این سفر معنوی گام بردارند. بدین ترتیب، متن حاضر تحلیلی تخصصی از ابعاد گوناگون حج ارائه داده و مخاطب را به درکی جامع و فراتر از مناسک ظاهری این فریضه رهنمون می‌سازد.

ب- متن بیانات

بسم الله الرّحمن الرّحیم

و الحمد لله ربّ العالمین و الصّلاة و السّلام علی سیّدنا و نبیّنا ابی‌القاسم المصطفی محمّد و علی آله الطّیّبین الطّاهرین و صحبه المنتجبین و من تبعهم باحسان الی یوم الدّین

خیلی خوش آمدید برادران عزیز، خواهران عزیز! چه حجّاج و چه خدمتگزاران. به همه‌ی شما تبریک عرض میکنم؛ هم به کسانی که عازم حجّید ــ توفیق بزرگی است، نعمت بزرگی است، عطیّه‌ی الهی است به شما، باید قدر بدانید و ان‌شاءالله این سفر بر شما مبارک باشد ــ و هم به خدمتگزاران حج؛ چه دستگاه‌های دولتی که اسم آوردند، وزارتخانه‌ها، دستگاه‌ها، سازمانها، بخشهای مختلف کشور که هر کدام به نحوی در این کار بزرگ شرکت دارند، و چه مسئولین کاروانها و دستگاه‌های اجرائی و سازمان حج و بعثه و دیگران؛ به شما هم تبریک عرض میکنم به خاطر اینکه خداوند متعال نعمت خدمت به حجّاج را به شما ارزانی داشته؛ این را هم باید قدر بدانید و ان‌شاءالله آن را به بهترین وجهی انجام بدهید.

- **تسلیت واقعه غم‌انگیز بندر عباس**

حالا قبل از آنکه شروع کنم در آن مطلبی که آماده کرده‌ام برای اینکه به شما عرض بکنم، لازم میدانم یک بار دیگر به حادثه‌ی تلخ بندرعبّاس اشاره کنم و به خانواده‌های جان‌باختگان و آسیب‌دیدگان تسلیت عرض کنم. حقیقتاً حادثه‌ی تلخی بود و مصیبتی شد برای همه‌ی ما به خاطر خانواده‌ها. خب، حوادث گوناگون برای دستگاه‌ها پیش می‌آید؛ زلزله، آتش‌سوزی، تخریب، عمدی، سهوی، همه‌جور پیش می‌آید، [امّا] جبران میشود.

اینجا هم اگر مشکلی برای دستگاه‌ها پیش آمده باشد، ان‌شاءالله با فوریّت، با قدرت، با توانایی دستگاه‌های اجرائی سرحال و توانا و جوان ما جبران خواهد شد؛ آنچه دل انسان را میسوزاند، خانواده‌ها هستند؛ خانواده‌ی جان‌باختگان که عزیزانشان از دستشان رفته‌اند. به آنها تسلیت عرض میکنیم؛ و عرض میکنیم که اگر ماها در مصائب گوناگون زندگی صبر کنیم، ارزش و اهمّیّت اجری که خدای متعال به خاطر این صبر به ما خواهد داد، هزاران برابر بیشتر است از تلخی آن مصیبت. اُولٰئِکَ عَلَیهِم صَلَواتٌ مِن رَبِّهِم؛ آنهایی که صبر میکنند، خدای متعال بر آنها صلوات میفرستد؛ این خیلی مهم است. و ان‌شاءالله خدای متعال دلهایشان را آرام کند و سکینه و آرامش به آنها بدهد.

آنچه دل انسان را میسوزاند، خانواده‌ها هستند؛ خانواده‌ی جان‌باختگان که عزیزانشان از دستشان رفته‌اند.

- **فریضه حج**

و امّا راجع به حج؛ خب ما توصیه‌هایی داریم در مورد برگزاری حج، چه آنهایی که مربوط به حاجی است، چه آنهایی که مربوط به کارگزاران است؛ بارها اینها را گفته‌ایم و باز هم ان‌شاءالله تکرار خواهیم کرد. آنچه من امروز میخواهم عرض بکنم، اینها نیست؛ معرفت به این عملی است که میخواهید انجام بدهید: **شناخت خود حج**. شما که حاجی هستید و حاجی میشوید ان‌شاءالله، بدانید چه کار دارید میکنید.

- **اهمیت فریضه حج**

این یک سفر زیارتیِ معمولی نیست؛ این یک سفر گردشی نیست. این مسافرت شما برای حج و عمل حجّ شما، مشارکت در یک اقدام بسیار مهمّی است که خدای متعال برای اداره‌ی بشریّت ــ نه‌فقط اداره‌ی مؤمنین و مسلمین ــ این دستگاه را، این تشکیلات را مقرّر کرده. حج برای اداره‌ی بشریّت است. لذا می‌بینید در قرآن خطاب به ابراهیم میفرماید: وَ اَذِّن فِی النّاسِ بِالحَجّ؛ «فِی النّاس»، همه‌ی مردم، مردم عالم؛ اکثر آنها آن روز ایمان به ابراهیم نداشتند امّا اَذان حج، اعلام حج، دعوت به حج، مال همه‌ی بشریّت است. جَعَلَ اللَهُ الکَعبَةَ البَیتَ الحَرامَ قِیاماً لِلنّاس؛ خدای متعال این بشریّت قرار داده؛ این[جور] است. یا آن آیه‌ی شریفه‌ی دیگر :اِنَّ اَوَّلَ بَیتٍ وُضِعَ لِلنّاسِ لَلَّذی بِبَکَّةَ؛ این خانه‌ای که ما در مکّه قرار دادیم، در بکّه قرار دادیم، «وُضِعَ لِلنّاس»، مال بشریّت است. با این چشم نگاه کنید. عمل شما، رفتن شما، طواف شما، زیارت شما نسبت به این خانه، عملی است که سود آن و عایدی آن به بشریّت برمیگردد؛ البتّه به شرط اینکه درست انجام بگیرد، به شرط اینکه با شرایطش انجام بگیرد، که در این پیامها مکرّر در مکرّر این شرایط را عرض کرده‌ایم. حجّ درست، خدمت به بشریّت است؛ فقط خدمت به خودتان نیست، خدمت به کشورتان نیست، خدمت به امّت اسلامی فقط نیست؛ خدمت به بشریّت است. حالا ببینید حج چقدر مهم است. شما دارید در این کار شرکت میکنید.

حج برای اداره‌ی بشریّت است.

- **فریضه صد در صد سیاسی**

دوّم اینکه این فریضه‌ی حج یک فریضه‌ای است، و شاید بشود گفت تنها فریضه‌ای است که شکل و هیئت ظاهری آن، ترکیب آن، صد درصد سیاسی است. [اینکه] مردم را در مکان واحد، در زمان واحد، هر سال ــ برای هر کسی که بتواند ــ یک جا جمع بکنند، این چیست؟ اجتماع مردم، گرد آمدن مردم دُور هم، نفْس این کار یک ماهیّت سیاسی دارد؛ یعنی بنابراین ماهیّت حج، برخلاف تلاش و گفتار و رفتار بعضی‌ها که خدشه میکنند در این حرفها، ماهیّت سیاسی است؛ شکلش شکل سیاسی است؛ ترکیبش ترکیب سیاسی است؛ این هم یک خصوصیّت.

- **محتوای فریضه حج عبادت است**

یک خصوصیّت دیگر این است که این ترکیب سیاسی، این قالب سیاسی، محتوایش صد درصد عبادی است؛ محتوای این قالب، صد درصد عبادی است. از اوّل احرام که شروع میکنید [میگویید] «لبّیک»، شروع میکنید با خدای متعال عرضِ حاجت کردن، اظهار ارادت کردن؛ لَبَّیکَ اَللهُمَّ لَبَّیک. بعد به احرام وارد میشوید؛ احرام است، دعا است، ذکر است، عبادت است، هر چه هست، جنبه‌ی معنوی و عبادی دارد؛ یعنی این قالب سیاسی دارای محتوای عبادیِ محض است. خب، ببینید اینها همه جوانب گوناگون حج را نشان میدهد. حالا باز هم ادامه دارد.

یک نکته‌ی دیگر این است که حالا همین مُفاد عبادی، همین محتوای عبادی، هر کدام یک اشاره‌ی نمادینی به زندگی انسان دارد. همه‌ی این کارهای عبادی که در حج هست، هر کدامشان، یک جنبه‌ی نمادین است ــ به تعبیر فرنگی که نمیخواهم معمولاً بیان بکنم، سمبولیک ــ و اشاره دارد به یک مطلب انسانی و بشری.

- **طواف**

مثلاً «طواف» که شما میکنید، درس طواف، گردش گِرد مرکزیّت توحید است. به بشریّت یاد میدهد که حرکت زندگی‌ات باید این‌جور دُور مرکز توحید باشد: زندگی، زندگیِ توحیدی؛ حکومت، حکومتِ توحیدی؛ اقتصاد، اقتصادِ توحیدی؛ رفتار با برادران و خواهران، رفتارِ توحیدی؛ خانواده توحیدی؛ همه‌ی امور زندگی بر محور توحید بایستی باشد. این اشاره‌ی طواف، به یک درس زندگی است؛ این درس است. البتّه ما خیلی فاصله داریم؛ حالا ماها که مسلمانیم و مؤمنیم و به خیال خودمان در راه خدا حرکت میکنیم، خیلی فاصله داریم؛ آنهایی که خدا را نمی‌شناسند که هیچ! اگر چنانچه بشریّت توفیق پیدا کند که زندگی‌اش، حکومتش، درسش، جنگش، صلحش، رفاقتش، دشمنی‌اش بر محور خدا انجام بگیرد، دنیا گلستان خواهد شد. اگر توحید ملاک باشد، این خودخواهی‌ها، این بی‌رحمی‌ها، این قساوتها، این قتلها، این کودک‌کشی‌ها، این استعمارها، این دخالتها در کشورهای دیگر، از بین خواهد رفت. طواف به شما این را یاد میدهد؛ میگوید: درس زندگی، توحید است. [و این] مال همه‌ی بشر است؛ فقط مال مؤمنین نیست: اَذِّن فِی النّاسِ بِالحَجّ؛ قِیاماً لِلنّاس.

طواف به شما این را یاد میدهد؛ میگوید: درس زندگی، توحید است

- **سعی**

«سعی» بین صفا و مروه عبادت است؛ در آن ذکر میگویید، دعا میخوانید امّا اشاره‌ی نمادین دارد؛ [یعنی] همیشه بین کوهِ مشکلات زندگی، حرکت کنید، تلاش کنید. «سعی» یعنی راه رفتن تند. وَ جاءَ مِن اَقصَی المَدینَةِ رَجُلٌ یَسعی؛ میدَوید. «سعی» یعنی تند حرکت کردن. بین کوه مشکلاتی که در زندگی وجود دارد، هیچ وقت متوقّف نمانید، هیچ وقت معطّل و متحیّر نمانید؛ حرکت کنید، سرعت به خرج بدهید؛ درس سعی، اشاره‌ی نمادین سعی این است. حرکت به عرفات، به مشعر، به منا، معنایش این است که شما که آمدید مکّه، چند روز در خود مکّه [هم] ساکن نباشید. «سکون» برخلاف خواست خدای متعال برای بشر است. بشر برای «حرکت» آفریده شده. دست دارید، پا دارید، زبان دارید، عقل دارید، توانایی دارید، قوّت دارید، باید حرکت کنید؛ حرکت. رفتن به عرفات، رفتن به مشعر، رفتن به منا.

- **قربانی**

«قربانی» اشاره‌ی نمادین دارد که گاهی اوقات انسان بایستی از عزیزترین چیزهای خودش هم بگذرد، قربانی کند. مثال کامل و تامّ و تمامش قربانی کردن اولیا است، قربانی کردن ابراهیم است اسماعیل را؛ فَلَمّا اَسلَما وَ تَلَّهُ لِلجَبین؛ شوخی است؟ دست و پای بچّه‌ی جوانش را، نوجوانش را ببندد، او را بیندازد به زمین، کارد را بکشد به گلویش، چون خدا گفته؛ قربانی. یک جاهایی باید قربانی کرد، یک جاهایی باید قربانی داد، یک جاهایی باید قربانی شد؛ اشاره‌ی نمادین است.

- **رمی جمرات**

«رمی جمرات» [یعنی] شیطان را بزن، هر جا بود، هر جور بود؛ در هر نقطه‌ای که شیطان را پیدا کردی، بکوب شیطان را؛ شیطان را بشناس و بزن. شیطان هم، شیطان انس داریم، شیطان جن داریم؛ وَ کَذٰلِکَ جَعَلنا لِکُلِّ نَبیٍّ عَدُوًّا شَیاطینَ الاِنسِ وَ الجِنِّ یُوحی بَعضُهُم اِلی بَعضٍ زُخرُفَ القَولِ غُروراً؛ {زدن} شیطان. ببینید، همه‌ی اینها درس است. همه‌ی این حرکات، این کارهایی که در حج هست، این عبادتهایی که گفتیم محتوای حج را تشکیل میدهد، همه‌ی اینها درس است.

- **احرام**

«احرام» درس است. احرام در مقابل خدای متعال خشوع است؛ لباسها و زینتها و آرایه‌های گوناگون زندگی را برکنار کردن با یک تکّه پارچه، عبادت است، خشوع است، امّا درس است؛ این کار را اوّل‌ثروتمند جهان و فقیرترین فرد موجود در حجّند، هر دو مثل هم باید انجام بدهند، فرقی بینشان نیست؛ پادشاه هم باشد، همین است؛ رعیّت هم باشد، همین است؛ هر کسی باشد، همین است؛ یکسان‌سازی انسانها در مقابل خدای متعال.

این محتوایی که همه‌اش عبادت بود، در عین حال اشاره و نمادهایی است برای مسائل زندگی انسان

ببینید؛ پس این نکته‌ی سوّمی که عرض کردیم، این است که این محتوایی که همه‌اش عبادت بود، در عین حال اشاره و نمادهایی است برای مسائل زندگی انسان، هر کدام به یک نحوی، که حالا من مختصرش را عرض کردم.

- **منافع انسان‌ها**

نکته‌ی بعدی: این اجتماع اصلاً برای منافع انسانها است: لِیَشهَدوا مَنافِعَ لَهُم؛ این «لام» در «لِیَشهَدوا» علی‌الظّاهر لامِ تعلیل است. مردم جمع بشوند در مکّه، در بیت‌الله‌الحرام، در مناطق گوناگون حج، برای چه؟ لِیَشهَدوا مَنافِعَ لَهُم؛ برای اینکه منفعتهایشان را پیدا کنند. حالا بعضی خیال میکنند، این منفعت فقط عبارت از مثلاً یک دادوستد است؛ نه، هر چه اسمش «منفعت» است. امروز این منفعت چیست؟ «اتّحاد امّت اسلامی».

امروز این منفعت چیست؟ **«اتّحاد امّت اسلامی».**

به نظر من، برای امّت اسلامی هیچ منفعتی بالاتر از اتّحاد نیست. اگر امّت اسلامی با هم متّحد باشند، دست در دستِ هم بگذارند، هماهنگی کنند، هم‌افزایی کنند، غزّه اتّفاق نمی‌افتد، فلسطین اتّفاق نمی‌افتد، یمن این‌جور تحت فشار قرار نمیگیرد. وقتی ما از هم جدا هستیم، [رژیم‌های] استعماری ــ آمریکا یک جور، رژیم صهیونیستی یک جور، بعضی از کشورهای دیگر اروپایی و غیر اروپایی یک جور ــ منافع خودشان و مطامع خودشان را غلبه میدهند بر منافع ملّتها؛ میشود مثل این کشورهایی که زیر فشارِ اینها قرار گرفته‌اند که می‌بینید چه اتّفاقاتی دارد می‌افتد؛ میشود غزّه. وقتی اتّحاد بود، امنیّت می‌آید؛ وقتی اتّحاد بود، پیشرفت می‌آید؛ وقتی اتّحاد بود، هم‌افزایی می‌آید. ما میتوانیم به فلان کشور اسلامی کمکهایی بکنیم که خودش آن را ندارد؛ ما میتوانیم کمک کنیم، او هم میتواند به ما کمک کند، همه از هم استفاده میکنند، همه به هم کمک میکنند؛ این منفعت است. لِیَشهَدوا مَنافِعَ لَهُم؛ حج را با این چشم نگاه کنید.

به هر حال، حج را بشناسیم. اینهایی که بنده عرض کردم، بخشی از نکات شناختی برای حج است. بدانید کجا میخواهید بروید، بدانید چه کار میخواهید بکنید. البتّه دولت‌های اسلامی نقش زیادی دارند؛ دولتِ مهمان‌دارِ

حج، نقش بسیار زیادی دارد، تکلیف بزرگ و سنگینی دارند؛ مسئولین کشورها، علما، روشنفکران، نویسندگان، گویندگان، کسانی که جایگاه تأثیرگذار در بین مردم دارند و حرفشان اثر میگذارد، همه‌ی اینها نقش دارند؛ اینها میتوانند درباره‌ی حقیقت حج برای مردم توضیح بدهند، مردم را تفهیم کنند و بر روی افکار عمومی مردم اثر بگذارند.

از خدای متعال کمک بخواهید. واقعاً از همین آغاز حرکت بگویید «رَبِّ اَدخِلنی مُدخَلَ صِدقٍ وَ اَخرِجنی مُخرَجَ صِدق»؛ از خدا کمک بخواهید که ورود شما در این کار بزرگ به کمک الهی و خروج شما [هم] مورد رضای الهی باشد. درست حرکت کنید، انشاءالله خدای متعال هم برکت خواهد داد.

والسّلام علیکم و رحمةالله و برکاته

ج– تحلیل نکات کلیدی

این سخنرانی، که به مناسبت اعزام حجاج ایرانی به مراسم حج ایراد شد، شامل تحلیل جامعی از ابعاد مختلف فریضه حج است. در ادامه، به بررسی و تحلیل نکات کلیدی این سخنرانی می‌پردازیم:

۱. مقدمه و تسلیت:

- امام خامنه‌ای با خوشامدگویی به حجاج و دست‌اندرکاران مراسم حج آغاز می‌کند و ضمن تبریک این سفر معنوی، بر اهمیت قدردانی از این نعمت الهی تأکید می‌کند.
- وی سپس به حادثه تلخ بندرعباس اشاره کرده و ضمن تسلیت به خانواده‌های داغدار، بر لزوم صبر و شکیبایی در برابر مصائب تأکید می‌کند و به آیه قرآنی "أُولئِکَ عَلَیهِم صَلَواتٌ مِن رَبِّهِم" اشاره می کند.

۲. تحلیل فریضه حج:

- معظم له، حج را نه صرفاً یک سفر زیارتی، بلکه مشارکتی در یک اقدام مهم الهی برای اداره بشریت می‌داند.
- با استناد به آیات قرآن، حج را متعلق به همه بشریت معرفی می‌کند، نه فقط مسلمانان.
- ماهیت حج را دارای ابعاد سیاسی و عبادی می‌داند:
  - شکل ظاهری حج، با تجمع عظیم مسلمانان در یک مکان و زمان واحد، سیاسی است.
  - محتوای حج، با اعمالی چون احرام، طواف، سعی و قربانی، کاملاً عبادی است.
- اعمال عبادی حج را دارای نمادهای عمیق برای زندگی انسان می‌داند:
  - **طواف: نماد گردش زندگی حول محور توحید.**
  - **سعی: نماد تلاش و حرکت مداوم در برابر مشکلات.**
  - **حرکت به عرفات، مشعر و منا: نماد دوری از سکون و حرکت به سمت پویایی.**
  - **قربانی: نماد ایثار و فداکاری در راه خدا.**
  - **رمی جمرات: نماد مبارزه با شیطان.**
  - **احرام: نماد خشوع و برابری انسان‌ها در برابر خدا.**
- اجتماع حج را فرصتی برای تحقق منافع مسلمانان، به‌ویژه اتحاد امت اسلامی، می‌داند.
- با اشاره به آیه "لِیَشهَدوا مَنافِعَ لَهُم" بیان می‌کند که اتحاد امت اسلامی بزرگترین منفعت برای مسلمانان است و با اتحاد امنیت و پیشرفت برای مسلمانان حاصل می شود.
- بر نقش مهم دولت‌ها، علما و روشنفکران در تبیین حقیقت حج برای مردم تأکید می‌کند.
- در پایان، با دعا برای حجاج، از آن‌ها می‌خواهد که از خداوند برای ورود و خروج صحیح از این سفر معنوی یاری بخواهند.

۳. نکات کلیدی:

- حج، فریضه‌ای فراتر از یک سفر زیارتی، دارای ابعاد سیاسی و عبادی و نمادهای عمیق برای زندگی انسان است.
- اتحاد امت اسلامی، مهم‌ترین منفعت حج برای مسلمانان است.
- شناخت عمیق از فلسفه و اهداف حج، برای بهره‌مندی کامل از این سفر معنوی ضروری است.

۴. تحلیل محتوایی:

- امام خامنه‌ای با استفاده از آیات قرآن و روایات، به تبیین ابعاد مختلف حج می‌پردازد.
- وی با بیانی شیوا و رسا، مفاهیم پیچیده را به زبانی ساده و قابل فهم برای مخاطبان ارائه می‌کند.
- تأکید بر اتحاد امت اسلامی، نشان‌دهنده دغدغه ولی امر مسلمین نسبت به مسائل جهان اسلام است.
- بیان نمادین اعمال حج، باعث تعمق بیشتر در این فریضه می شود.
- اشاره به شیطان جن و انس باعث می شود تا مخاطب به دو بعد از دشمنی که در جهان وجود دارد آگاه شود.

در مجموع، این سخنرانی، تحلیلی جامع و روشنگرانه از فریضه حج ارائه می‌دهد و مخاطبان را به تفکر و تعمق در این سفر معنوی دعوت می‌کند.

د- تحلیل واژگان پر بسامد

در تحلیل واژگان کلیدی این سخنرانی، می‌توانیم به درک عمیق‌تری از مفاهیم و محورهای اصلی سخنرانی دست پیدا کنیم. در ادامه به بررسی برخی از مهم‌ترین واژگان کلیدی می‌پردازیم:

۱- حج / حجّاج:

- **حج :**به عنوان محور اصلی سخنرانی، این واژه فراتر از یک سفر صرفاً زیارتی مطرح می‌شود. مقام معظم رهبری بر ابعاد سیاسی، عبادی و نمادین آن تأکید می‌کند و آن را اقدامی الهی برای اداره بشریت می‌داند.
- **حجّاج :**اشاره به زائران خانه خدا دارد. معظم له ضمن تبریک به آن‌ها، بر قدر دانستن این توفیق الهی و درک عمیق از ماهیت این سفر تأکید می‌کند.

۲- خدمتگزاران حج:

- این واژه شامل تمامی افرادی می‌شود که به نحوی در برگزاری مراسم حج نقش دارند، از دستگاه‌های دولتی گرفته تا مسئولین کاروان‌ها و سازمان حج. امام خامنه‌ای ضمن تبریک به آن‌ها، بر اهمیت قدردانی از این نعمت خدمت و انجام آن به بهترین وجه تأکید می‌کند.

۳- بشریت / ناس:

- وی با استناد به آیات قرآن، حج را متعلق به تمامی بشریت ("فِی النّاس") و خانه‌ی کعبه را محل قوام و قیام بشریت ("قِیاماً لِلنّاس"، "وُضِعَ لِلنّاس") معرفی می‌کند. این واژه نشان‌دهنده دیدگاه جهان‌شمول و فراگیر ایشان نسبت به حج است.

۴- توحید:

- این مفهوم به عنوان مرکز و محور زندگی فردی و اجتماعی بشر مطرح می‌شود. رهبری درس طواف را گردش حول محور توحید می‌داند و معتقد است اگر توحید ملاک زندگی، حکومت، اقتصاد و روابط انسانی قرار گیرد، دنیا گلستان خواهد شد.

۵- اتحاد / امت اسلامی:

- اتحاد امت اسلامی به عنوان مهم‌ترین منفعت حج ("لِیَشهَدوا مَنافِعَ لَهُم") تلقی می‌شود. ولی امر مسلمین جهان معتقد است که اتحاد و همبستگی مسلمانان می‌تواند بسیاری از مشکلات جهان اسلام، مانند مسئله فلسطین و یمن، را حل کند و منجر به امنیت و پیشرفت شود.

۶- نماد / نمادین:

- مقام معظم رهبری تأکید می‌کند که بسیاری از اعمال عبادی حج دارای جنبه‌های نمادین هستند و به درس‌هایی برای زندگی انسان اشاره دارند. این واژه نشان‌دهنده عمق معنایی و لایه‌های باطنی اعمال حج است.

۷- شیطان / رمی جمرات:

- رمی جمرات به عنوان نمادی از مبارزه با شیطان (شیطان انس و جن) در زندگی انسان مطرح می‌شود. این واژه بر لزوم شناخت و مقابله با وسوسه‌ها و نیروهای شرور تأکید دارد.

۸- خشوع / احرام:

- احرام به عنوان نمادی از خشوع در برابر خداوند و برابری انسان‌ها فارغ از جایگاه اجتماعی و اقتصادی مطرح می‌شود. این واژه بر اهمیت تواضع و یکسان‌نگری در پیشگاه الهی دلالت دارد.

۹- منفعت / منافع:

- ایشان با اشاره به آیه "لِیَشهَدوا مَنافِعَ لَهُم"، منافع حج را فراتر از منافع مادی دانسته و اتحاد امت اسلامی را به عنوان بزرگترین منفعت آن معرفی می‌کند.

۱۰- تحلیل کلی واژگان کلیدی:

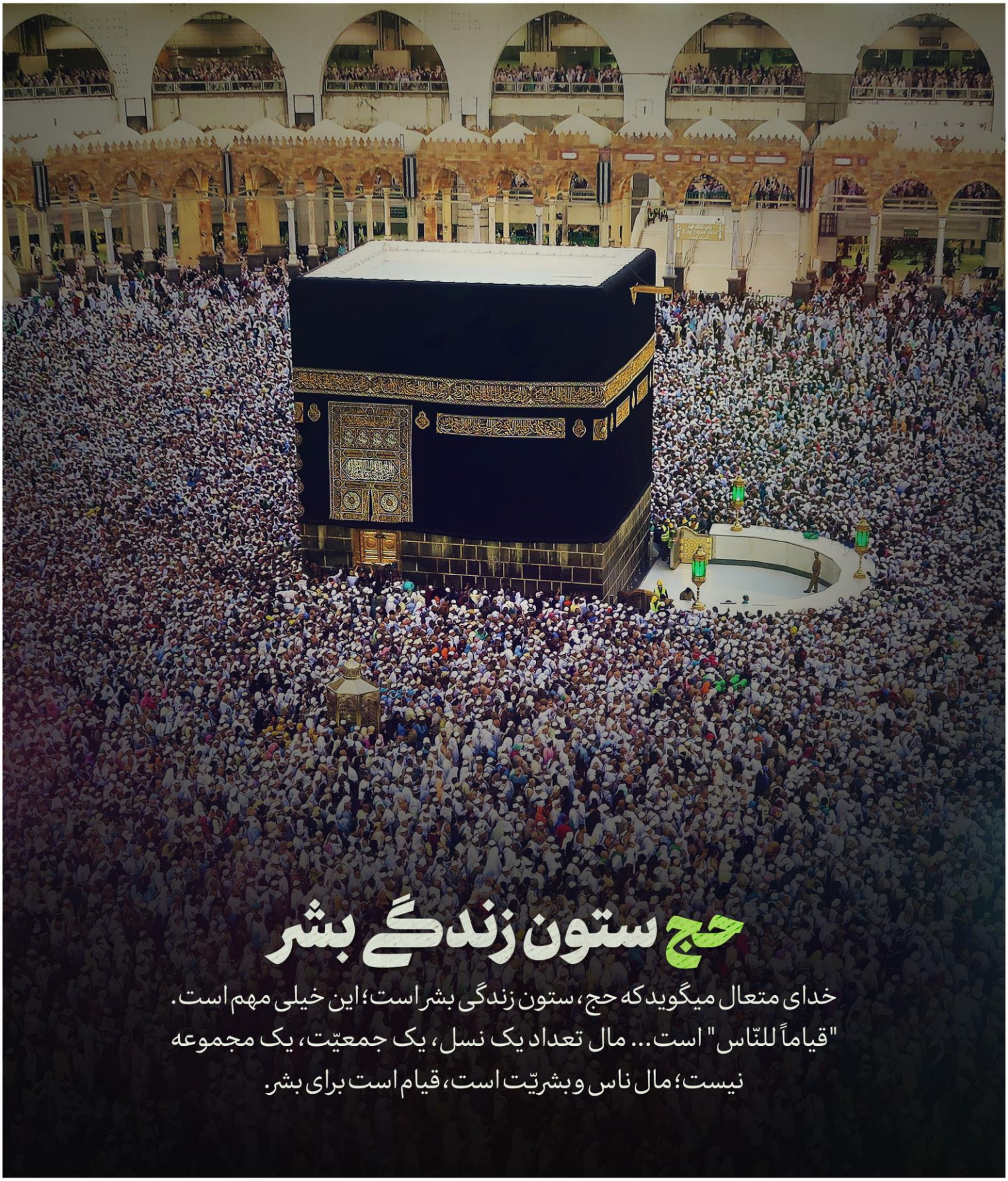
انتخاب این واژگان کلیدی توسط مقام عظمای ولایت نشان‌دهنده رویکرد چندبعدی او به فریضه حج است. او تلاش می‌کند تا حج را نه فقط به عنوان یک عمل عبادی فردی، بلکه به عنوان یک پدیده اجتماعی، سیاسی و دارای پیام‌های عمیق برای زندگی فردی و جمعی مسلمانان و حتی کل بشریت معرفی کند. تأکید بر مفاهیمی چون توحید، اتحاد، نماد و مبارزه با شیطان، عمق و غنای معنایی این سخنرانی را افزایش می‌دهد و مخاطب را به تفکر و تأمل بیشتر در فلسفه حج دعوت می‌کند.

واژه کلیدی	تخمین تعداد تکرار
حج / حجّاج	حدود ۱۵-۲۰
بشریت / ناس	حدود ۸-۱۰
اتحاد / امت اسلامی	حدود ۶-۸
نماد / نمادین	حدود ۶-۸
سیاسی	حدود ۳-۴
عبادی	حدود ۳-۴
توحید	حدود ۳-۴
شیطان	حدود ۳-۴

ه– جملات کلیدی

- **"حج برای اداره‌ی بشریّت است."**
- **"جَعَلَ اللَهُ الکَعبَةَ البَیتَ الحَرامَ قِیاماً لِلنّاس؛ خدای متعال این خانه‌ی شریف را محلّ قوام و قیام بشریّت قرار داده است."**
- **"ماهیّت حج، برخلاف تلاش و گفتار و رفتار بعضی‌ها که خدشه میکنند در این حرفها، ماهیّت سیاسی است؛ شکلش شکل سیاسی است؛ ترکیبش ترکیب سیاسی است."**
- **"این ترکیب سیاسی، این قالب سیاسی، محتوایش صد درصد عبادی است."**
- **"همه‌ی این کارهای عبادی که در حج هست، هر کدامشان، یک جنبه‌ی نمادین است و اشاره دارد به یک مطلب انسانی و بشری."**
- **"درس طواف، گردش گِرد مرکزیّت توحید است. به بشریّت یاد میدهد که حرکت زندگی‌ات باید این‌جور دُور مرکز توحید باشد.."**
- **"درس سعی، اشاره‌ی نمادین سعی این است: بین کوه مشکلاتی که در زندگی وجود دارد، هیچ وقت متوقّف نمانید، هیچ وقت معطّل و متحیّر نمانید؛ حرکت کنید، سرعت به خرج بدهید."**
- **"«قربانی» اشاره‌ی نمادین دارد که گاهی اوقات انسان بایستی از عزیزترین چیزهای خودش هم بگذرد، قربانی کند."**
- **"«رمی جمرات» [یعنی] شیطان را بزن، هر جا بود، هر جور بود؛ در هر نقطه‌ای که شیطان را پیدا کردی، بکوب شیطان را؛ شیطان را بشناس و بزن."**
- **"«احرام» درس است. احرام در مقابل خدای متعال خشوع است؛ لباسها و زینتها و آرایه‌های گوناگون زندگی را برکنار کردن با یک تکّه پارچه، عبادت است، خشوع است، امّا درس است؛ این کار را اوّل‌ثروتمند جهان و فقیرترین فرد موجود [که] در حجّند، هر دو مثل هم باید انجام بدهند، فرقی بینشان نیست؛ ... یکسان‌سازی انسانها در مقابل خدای متعال."**
- **"این اجتماع اصلاً برای منافع انسانها است: لِیَشهَدوا مَنافِعَ لَهُم."**
- **"به نظر من، برای امّت اسلامی هیچ منفعتی بالاتر از اتّحاد نیست."**
- **"وقتی اتّحاد بود، امنیّت می‌آید؛ وقتی اتّحاد بود، پیشرفت می‌آید؛ وقتی اتّحاد بود، هم‌افزایی می‌آید."**
- **"حج را با این چشم نگاه کنید."**

این جملات، چکیده‌ای از مهم‌ترین مفاهیم و پیام‌هایی هستند که ایشان در این سخنرانی به آن‌ها پرداخته است.

حج ستون زندگی بشر

خدای متعال میگوید که حج، ستون زندگی بشر است؛ این خیلی مهم است. "قیاماً للنّاس" است... مال تعداد یک نسل، یک جمعیّت، یک مجموعه نیست؛ مال ناس و بشریّت است، قیام است برای بشر.

بیانات رهبر انقلاب
در دیدار کارگزاران حج

۱۴۰۱/۰۳/۱۸
KHAMENEI.IR